

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MACIEJA SZPUNARJA,
predstavljeni 16. februarja 2023¹

Zadeva C-756/21

X

proti

**International Protection Appeals Tribunal,
Minister for Justice and Equality,
Ireland,
Attorney General**

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo High Court (višje sodišče, Irska))

„Predhodno odločanje – Pogoji za priznanje statusa begunca – Prošnja za mednarodno zaščito – Obravnavanje prošenj za mednarodno zaščito – Dolžnost države članice, da sodeluje s prosilcem – Obseg – Sodni nadzor – Obseg – Razumni rok za izdajo odločbe – Kršitev – Posledice – Splošna verodostojnost prosilca – Merila za oceno“

I. Uvod

1. Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 4 Direktive 2004/83/ES² ter členov 8 in 23 Direktive 2005/85/ES³.

2. Ta predlog je bil vložen v okviru pritožbe, ki jo je tožeča stranka v postopku v glavni stvari, X, državlján tretje države, vložila zoper odločbo International Protection Appeals Tribunal (pritožbeno sodišče za mednarodno zaščito, Irska, v nadaljevanju: IPAT), s katero je to sodišče zavrnilo njeni pritožbi zoper odločbi o zavrnitvi njenih prošenj za azil in subsidiarno zaščito. Spor poteka med tožečo stranko v postopku v glavni stvari ter IPAT, Minister for Justice and Equality (minister za pravosodje in enakost, Irska), Irsko in Attorney General (generalni državni tožilec, Irska) (v nadaljevanju skupaj: tožene stranke).

3. High Court (višje sodišče, Irska) je postavilo sedem vprašanj za predhodno odločanje o treh problematikah, in sicer, prvič, obsegu dolžnosti organa za presojo, da sodeluje s prosilcem za mednarodno zaščito, in posledicah morebitne kršitve te dolžnosti, drugič, posledicah, če se

¹ Jezik izvornika: francoščina.

² Direktiva Sveta z dne 29. aprila 2004 o minimalnih standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da se jim prizna status begunca ali osebe, ki iz drugih razlogov potrebuje mednarodno zaščito, in o vsebini te zaščite (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 7, str. 96).

³ Direktiva Sveta z dne 1. decembra 2005 o minimalnih standardih glede postopkov za priznanje ali odvzem statusa begunca v državah članicah (UL 2005, L 326, str. 13).

o prošnji za azil in mednarodno zaščito ne odloči v razumnem roku, in tretjič, vplivu lažne izjave, ki jo je prosilec sprva navedel v prošnji in jo nato ob prvi priložnosti po pojasnilu umaknil, na splošno verodostojnost prosilca.

II. Pravni okvir

A. Mednarodno pravo

4. V skladu s členom 1(A)(2), prvi pododstavek, Konvencije o statusu beguncev⁴ se izraz „begunec“ uporablja za vsako osebo, ki se zaradi „utemeljenega strahu pred preganjanjem, osnovanem na rasi, veri, narodni pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini ali določenemu političnemu prepričanju, nahaja izven države, katere državljan je, in ne more ali zaradi tega strahu noče izkoristiti zaščite te države, ali osebo brez državljanstva, ki se nahaja izven države, kjer je imela običajno prebivališče, pa se [...] ne more ali zaradi omenjenega strahu noče vrniti v to državo“.

B. Pravo Unije

5. Poleg nekaterih določb primarnega prava, in sicer členov 41 in 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina), so v okviru obravnavane zadeve upoštevni tudi člen 4 in člen 15(c) Direktive 2004/83⁵ ter člen 8(2) in (3), člen 23(1) in (2) in člen 39(1)(a) Direktive 2005/85⁶.

III. Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

6. Tožeča stranka v postopku v glavni stvari je pakistanski državljan, ki je 1. julija 2015 vstopil na Irsko, potem ko je od leta 2011 do leta 2015 prebival v Združenem kraljestvu, ne da bi tam vložil prošnjo za mednarodno zaščito.

7. Tožeča stranka v postopku v glavni stvari je 2. julija 2015 na Irskem vložila prošnjo za priznanje statusa begunca. Ta prošnja, ki je sprva temeljila na lažni izjavi, ki jo je tožeča stranka v postopku v glavni stvari nato preklicala, se je opirala na dejstvo, da se je znašla v neposredni bližini eksplozije bombe med terorističnim napadom na pogrebu v Pakistanu, v katerem je umrlo približno 40 ljudi, med njimi dve osebi, ki ju je poznala. Tožeča stranka je trdila, da jo je ta dogodek globoko prizadel, tako da se boji živeti v Pakistanu in se boji, da bi utrpela resno škodo, če bi jo poslali nazaj. Trdila je, da trpi za anksioznostjo, depresijo in motnjami spanja. Njeno prošnjo je Office of the Refugee Applications Commissioner (urad komisarja, pristojnega za prošnje beguncev, Irska) 14. novembra 2016 zavrnil.

⁴ Konvencija, ki je bila podpisana 28. julija 1951 v Ženevi (*Recueil des traités des Nations unies*, zvezek 189, str. 150, št. 2545 (1954)) in je začela veljati 22. aprila 1954, kakor je bila dopolnjena s Protokolom o statusu beguncev, ki je bil sklenjen 31. januarja 1967 v New Yorku in je začel veljati 4. oktobra 1967 (v nadaljevanju: Ženevska konvencija).

⁵ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite (UL 2011, L 337, str. 9). Ker pa Irska ne sodeluje pri izvajanju zadnjenavedene direktive, se za to državo članico še naprej uporablja Direktiva 2004/83. Glej uvodno izjavo 50 in člen 40 Direktive 2011/95.

⁶ Direktiva 2005/85 je bila nadomeščena in razveljavljena z Direktivo 2013/32/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o skupnih postopkih za priznanje ali odvzem mednarodne zaščite (UL 2013, L 180, str. 60). Ker pa Irska ne sodeluje pri izvajanju zadnjenavedene direktive, se za to državo članico še naprej uporablja Direktiva 2005/85. Glej člen 53 Direktive 2013/32.

8. Tožeča stranka v postopku v glavni stvari je 2. decembra 2016 pri Refugee Appeals Tribunal (pritožbeno sodišče za begunce, Irska) vložila pritožbo zoper to odločitev. Postopek v zvezi s to pritožbo je bil prekinjen zaradi zakonodajnih sprememb, do katerih je prišlo 31. decembra 2016, ko je začel veljati International Protection Act 2015 (zakon o mednarodni zaščiti iz leta 2015), s katerim so bili poenoteni različni postopki, ki so bili pred tem predvideni na področju mednarodne zaščite, prav tako sta bila med drugim ustanovljena International Protection Office (urad za mednarodno zaščito, Irska, v nadaljevanju: IPO) in IPAT.

9. Tožeča stranka v postopku v glavni stvari je 13. marca 2017 vložila prošnjo za subsidiarno zaščito, ki jo je IPO zavrnil. Zoper to odločitev je 13. februarja 2018 vložila pritožbo pri IPAT.

10. IPAT je z odločbo z dne 7. februarja 2019 obe pritožbi zavrnil.

11. Tožeča stranka v postopku v glavni stvari je 7. aprila 2019 pri High Court (višje sodišče) vložila pritožbo, s katero je predlagala razveljavitev te odločbe IPAT.

12. Tožeča stranka v postopku v glavni stvari je v utemeljitev te pritožbe navajala, prvič, da so bile informacije o državi izvora, s katerimi se je seznanil IPAT in ki so se nanašale na obdobje od 2015 do 2017, nepopolne in zastarele, tako da IPAT ni upošteval razmer v Pakistanu v času sprejetja odločbe z dne 7. februarja 2019. Poleg tega naj IPAT ne bi ustrezno preučil informacij, ki jih je imel na voljo.

13. Drugič, rok za odločitev o prošnji z dne 2. julija 2015 naj bi bil očitno nerazumen ter naj bi kršil načelo učinkovitosti, člen 47 Listine in minimalne standarde, določene s pravom Unije.

14. Tretjič, IPAT naj bi bil obveščen o duševnem stanju tožeče stranke v postopku v glavni stvari, vendar naj si ne bi zagotovil vseh potrebnih dokazov, da bi lahko pravilno odločil o prošnjah. Zlasti naj bi moralo to sodišče zahtevati forenzično izvedensko mnenje, ki se običajno uporablja za utemeljitev prošnje za azil osebe, ki je bila podvržena mučenju, ali drugo izvedensko mnenje o njenem duševnem zdravju.

15. Četrtrič, kar se tiče še drugih elementov, pomembnih za prošnjo tožeče stranke v postopku v glavni stvari, naj se zanjo ne bi uporabilo načelo *in dubio pro reo*, čeprav njeno duševno stanje ni bilo ustrezno ugotovljeno in upoštevano. Tako naj nekateri pomembni elementi njene utemeljitve ne bi bili preverjeni oziroma upoštevani, prav tako naj ne bi bilo nobenega sodelovanja med njo in pristojnimi institucijami, zlasti v zvezi z navedenim forenzičnim izvedenskim mnenjem.

16. Petič, v okoliščinah zadeve, v katerih je pomembno, da je tožeča stranka v postopku v glavni stvari priznala, da je bila njena prejšnja pripoved o dogodkih lažna in da obstaja možnost, da ima težave z duševnim zdravjem, naj bi bilo nerazumno sklepati, da ji ni mogoče verjeti v zvezi s ključnimi vidiki njene utemeljitve.

17. High Court (višje sodišče) najprej meni, da IPAT ni izpolnil svoje dolžnosti sodelovanja, saj ni pridobil ustreznih informacij o državi izvora niti forenzičnega izvedenskega mnenja. Vendar pa se sprašuje, ali je bil IPAT v skladu s pravom Unije dolžan pridobiti takšno izvedensko mnenje in ali je združljivo s pravom Unije, da mora tožeča stranka v postopku v glavni stvari na podlagi nacionalnega prava za to, da bi dosegla razveljavitev odločbe IPAT, dokazati, da ji je zaradi te opustitve nastala škoda.

18. To sodišče se dalje sprašuje, kakšne posledice mora izpeljati iz dejstva, da so od vložitve prošnje 2. julija 2015 do sprejetja odločbe IPAT 7. februarja 2019 minila več kot tri leta in pol, kar je po njegovem mnenju nerazumno dolg rok za odločitev.

19. Nazadnje, predložitveno sodišče dvomi, da lahko ena sama lažna izjava, ki jo je tožeča stranka v postopku v glavni stvari ob prvi priložnosti po pojasnitvi preklicala, upraviči dvome o njeni splošni verodostojnosti.

20. V teh okoliščinah je High Court (višje sodišče) z odločbo z dne 23. novembra 2021, ki je v sodno tajništvo Sodišča prispela 9. decembra 2021, prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

- „1. Ali je v primeru, v katerem je v zvezi s prošnjo za subsidiarno zaščito prišlo do popolne kršitve dolžnosti sodelovanja, kot je opisana v točki 66 [sodbe M.⁷], obravnavanju te prošnje ‚odvze[t] polni učinek‘ v smislu [sodbe Komisija/Nemčija⁸]?
2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen: ali bi moral zaradi navedene kršitve dolžnosti sodelovanja prosilec neposredno biti upravičen do razveljavitve odločbe [o zavrnitvi subsidiarne zaščite]?
3. Če je odgovor na drugo vprašanje nikalen: kdo, po potrebi, nosi dokazno breme, da bi bila odločba o zavrnitvi lahko drugačna, če bi avtor odločbe o zavrnitvi ustrezno sodeloval [pri prošnji za subsidiarno zaščito]?
4. Ali to, da o prošnji za mednarodno zaščito ni odločeno v razumnem roku, prosilca upravičuje do tega, da se odločba [o zavrnitvi], ko je izdana, razveljavi?
5. Ali je zaradi časa, potrebnega za izvedbo spremembe veljavnega okvira azilne zaščite v državi članici, ta država članica odvezana izvajanja sistema mednarodne zaščite, ki bi zagotovil, da bi bila odločitev o prošnji za tako zaščito sprejeta v razumnem roku?
6. Ali je avtor odločbe [o mednarodni zaščiti] – če nima zadostnih dokazov o duševnem zdravju prosilca, obstajajo pa določeni dokazi, da ima prosilec morda take težave – pred končno odločitvijo v skladu z dolžnostjo sodelovanja, navedeno v [sodbi M. (točka 66)], ali tudi sicer dolžan opraviti nadaljnje poizvedbe oziroma ali je dolžan storiti kar koli drugega?
7. Ali je, kadar država članica izvaja svojo dolžnost [obravnavanja ustreznih elementov prošnje] iz člena 4(1) Direktive [2004/83], dovoljeno enostavno ugotoviti, da prosilec na splošno ni verodostojen zaradi ene laži, ki jo je pojasnil in umaknil ob prvi poznejši priložnosti, ki je bila razumno na voljo?“

IV. Postopek pred Sodiščem

21. Predložitveno sodišče je predlagalo, naj se ta zadeva obravnava po nujnem postopku predhodnega odločanja, določenem v členu 107 Poslovnika Sodišča.

⁷ Sodba Sodišča z dne 22. novembra 2012 (C-277/11, EU:C:2012:744; v nadaljevanju: sodba M.).

⁸ Sodba z dne 15. oktobra 2015 (C-137/14, EU:C:2015:683).

22. Prvi senat Sodišča je 17. decembra 2021 na predlog sodnika poročevalca in po opredelitvi generalnega pravobranilca odločil, da temu predlogu ni treba ugoditi.

23. Pisna stališča so predložile tožeča stranka v postopku v glavni stvari, tožene stranke, nemška in nizozemska vlada ter Evropska komisija. Tožeča stranka v postopku v glavni stvari, irska vlada in Komisija so se udeležile obravnave, ki je potekala 16. novembra 2022.

24. Sodišče je z zahtevo za pojasnila z dne 20. septembra 2022 predložitveno sodišče pozvalo, naj pojasni veljavno zakonodajo in vlogo, ki jo ima IPAT. Predložitveno sodišče je odgovorilo z dopisom z dne 21. oktobra 2022.

V. Dopustnost

25. Tožene stranke izpodbijajo dopustnost sedmih vprašanj za predhodno odločanje.

26. Prvič, trdijo, da je prvo vprašanje hipotetično, ker temelji na premisi, ki je nacionalno sodišče ni utemeljilo, in sicer iz dveh razlogov. Po eni strani naj predložitveno sodišče v nasprotju z besedilom tega vprašanja ne bi ugotovilo „popolne kršitve dolžnosti sodelovanja“ in naj je na podlagi dejanskega stanja v tej zadevi ne bi moglo ugotoviti. Po drugi strani naj bi bilo Sodišče z navedenim vprašanjem pozvano, da odločilno prispeva k ugotavljanju dejanskega stanja v obravnavani zadevi, za kar naj ne bi bilo pristojno. Po mnenju toženih strank enako velja tudi za drugo in tretje vprašanje, saj sta povezani s prvim vprašanjem.

27. Drugič, tožene stranke trdijo, da sta tudi četrto in peto vprašanje hipotetični, saj predložitveno sodišče ni ugotovilo kršitve obveznosti, da se odloči v razumnem roku.

28. Tretjič, tožene stranke menijo, da šesto vprašanje ni nujno za rešitev spora o glavni stvari, ker je IPAT upošteval zdravniška dokazila, ki jih je predložila tožeča stranka v postopku v glavni stvari, ne da bi jim oporekal.

29. Nazadnje, četrtič, tožene stranke trdijo, da je sedmo vprašanje hipotetično, tako da nanj ni treba odgovoriti, saj je tožeča stranka v postopku v glavni stvari pojasnila, da ne izpodbija ugotovitev IPAT glede svoje verodostojnosti, v nasprotju s tem, kar izhaja iz tega vprašanja, pa lažna izjava ni bila edini element, na podlagi katerega je IPAT menil, da verodostojnost tožeče stranke v postopku v glavni stvari ni dokazana. V zvezi s tem so se drugi upoštevni elementi nanašali na dejstvo, da je tožeča stranka ključne elemente, povezane s preteklimi dogodki, navedla šele v zelo pozni fazi in da v svoji prvotni prošnji ni zaprosila za mednarodno zaščito.

30. Ti ugovori me ne prepričajo.

31. Opozoriti moram, da predlog za sprejetje predhodne odločbe v skladu z ustaljeno sodno prakso ni dopusten, kadar je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nikakršne zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, kadar gre za hipotetičen problem ali kadar Sodišče nima na voljo potrebnih dejanskih in pravnih elementov, da bi lahko koristno odgovorilo na postavljena vprašanja.⁹

32. V tem okviru bi se težko trdilo, da vprašanja za predhodno odločanje nimajo nikakršne zveze z dejanskim stanjem, da so hipotetična ali da ne zagotavljajo potrebnih dejanskih elementov.

⁹ Glej nedavno sodbo z dne 20. septembra 2022, VD in SR (C-339/20 in C-397/20, EU:C:2022:703, točka 57).

33. V obravnavani zadevi je v zvezi z domnevno hipotetično naravo prvega, drugega, tretjega in šestega vprašanja res, da dejanski elementi, ki jih navaja predložitveno sodišče, niso indici za „popolno kršitev dolžnosti sodelovanja“ IPAT.¹⁰ Vendar je iz teh vprašanj razvidno, da se predložitveno sodišče sprašuje, ali ta dejstva pomenijo kršitev dolžnosti sodelovanja pristojnih organov s prisilcem in kakšne posledice mora, če to ugotovi, iz tega izpeljati ob upoštevanju omejitev, ki jih tem organom nalaga nacionalno pravo.¹¹

34. Glede četrtega in petega vprašanja dejstvo, da predložitveno sodišče še ni ugotovilo kršitve obveznosti odločanja v razumnem roku, vendar o tem razmišlja, prav tako ni zadosten razlog za sklepanje, da gre v tej zadevi za hipotetični vprašanji.

35. Poleg tega je iz predložitvene odločbe razvidno, da se šesto vprašanje nanaša na morebitno obveznost pridobitve forenzičnega izvedenskega mnenja za dopolnitev dokazil, ki jih je predložila tožeča stranka v postopku v glavni stvari. Dejstvo, da je IPAT upošteval zdravniška dokazila, ki jih je zadevna stranka predložila, ne da bi jim oporekal, nima nobene zveze s to obveznostjo in ne more vzbuditi dvomov oupoštevnosti tega vprašanja.

36. Nazadnje je treba v zvezi s sedmim vprašanjem navesti, da tožene stranke izpodbijajo ugotovitve predložitvenega sodišča v zvezi z dejanskim stanjem in njegovo presojo upoštevnosti tega vprašanja za rešitev spora o glavni stvari. Vendar je za ugotovitev in presojo dejanskega stanja v zvezi z verodostojnostjo tožeče stranke v postopku v glavni stvari pristojno predložitveno sodišče, ne Sodišče.

37. Skratka, predložitveno sodišče je tisto, ki mora opredeliti pravne težave, ki se pojavijo v zadevi, v kateri je potrebna razlaga prava Unije.

38. Zato je treba vprašanja za predhodno odločanje šteti za dopustna in jih preučiti po vsebini.

VI. Vsebinska presoja

A. Splošni preudarki v zvezi z razlago direktiv 2004/83 in 2005/85

39. Menim, da bi bilo pred obravnavanjem vprašanj za predhodno odločanje koristno na kratko povzeti okvir, v katerega se umeščata direktivi 2004/83 in 2005/85.

40. Na prvem mestu bi rad poudaril, da je v uvodni izjavi 3 Direktive 2004/83 navedeno, da je Ženevska konvencija temelj mednarodne pravne ureditve za zaščito beguncev. Prav tako iz uvodnih izjav 16 in 17 te direktive izhaja, da so bile določbe o pogojih za priznanje statusa begunca in vsebini tega statusa sprejete za pomoč pristojnim organom držav članic pri uporabi te konvencije na podlagi skupnih pojmov in meril.¹² Poleg tega iz uvodnih izjav 2, 3, 5 in 7 Direktive 2005/85 izhaja, da se z njo vzpostavlja skupni sistem jamstev za zagotovitev polnega spoštovanja navedene konvencije. Člen 33 zadnjenavedene direktive določa načelo nevračanja. To načelo je kot temeljna pravica zagotovljeno v členu 18 in členu 19(2) Listine.¹³

¹⁰ V zvezi z besedilom prvega vprašanja opozarjam, da se to vprašanje začne z „ali je v primeru, v katerem“.

¹¹ V zvezi s temi omejitvami glej točko 17 teh sklepnih predlogov.

¹² Glej sodbi z dne 2. marca 2010, Salahadin Abdulla in drugi (C-175/08, C-176/08, C-178/08 in C-179/08, EU:C:2010:105, točka 52), in z dne 3. marca 2022, Secretary of State for the Home Department (Status begunca osebe brez državljanstva palestinskega rodu) (C-349/20, EU:C:2022:151, točka 39).

¹³ Sodba z dne 19. junija 2018, Gnandi (C-181/16, EU:C:2018:465, točka 53 in navedena sodna praksa).

41. Iz tega izhaja, da je treba določbe direktiv 2004/83 in 2005/85 razlagati ob upoštevanju splošne sistematike in namena vsake od teh direktiv ter ob spoštovanju Ženevske konvencije in drugih upoštevanih pogodb, navedenih v členu 78(1) PDEU.¹⁴ Kot izhaja iz uvodne izjave 10 Direktive 2004/83 in uvodne izjave 8 Direktive 2005/85, je treba pri tej razlagi upoštevati tudi pravice, priznane zlasti z Listino.¹⁵

42. Na drugem mestu bi rad še navedel, da je namen Direktive 2004/83 določiti minimalne standarde glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav, da so upravičeni do mednarodne zaščite, in glede vsebine te zaščite, namen Direktive 2005/85 pa je določiti minimalne standarde glede postopkov obravnavanja prošenj in hkrati opredeliti pravice prosilcev za azil.

43. To je okvir, v katerem bom obravnaval vprašanja predložitvenega sodišča. Najprej bom preučil obseg dolžnosti organa za presojo, da sodeluje s prosilcem za mednarodno zaščito, v smislu člena 4 Direktive 2004/83, in posledice morebitne kršitve te dolžnosti (razdelek B). Nato bom obravnaval posledice nesprejetja odločitve o prošnjah za azil in mednarodno zaščito v razumnem roku glede na člen 23 Direktive 2005/85 (razdelek C). Nazadnje bom preučil vprašanje v zvezi s splošno verodostojnostjo prosilca (razdelek D).

B. Obseg dolžnosti sodelovanja in posledice kršitve te dolžnosti (prvo, drugo, tretje in šesto vprašanje)

44. Predložitveno sodišče želi s prvim, drugim, tretjim in šestim vprašanjem, na katera predlagam skupni odgovor, v bistvu izvedeti, ali dolžnost sodelovanja iz člena 4(1) Direktive 2004/83 od organa za presojo zahteva, da pridobi najnovejše informacije o izvorni državi prosilca za azil in mednarodno zaščito, ter – če obstajajo indici o težavah z duševnim zdravjem, ki bi lahko bile posledica travmatičnega dogodka v tej državi – forenzično izvedensko mnenje o duševnem zdravju prosilca. Poleg tega se sprašuje, ali je lahko kršitev te obveznosti sama po sebi podlaga za razveljavitev odločbe o zavrnitvi teh prošenj oziroma ali se od prosilca lahko zahteva, da dokaže, da bi lahko bila odločitev drugačna, če take kršitve ne bi bilo.

45. Zdi se mi, da je mogoče do odgovora na ta vprašanja priti s preučitvijo pomena dolžnosti sodelovanja v smislu člena 4 Direktive 2004/83, ki jo ima država članica.

1. Pomen zahteve po sodelovanju države članice

46. Predložitveno sodišče navaja, da informacije, ki jih je prosilec zagotovil o državi izvora, niso bile ažurne, in sicer niti na dan, ko jih je predložil. Natančneje, IPAT se v okviru ključne ugotovitve v izpodbijani odločbi¹⁶ sklicuje na avstrijsko misijo za ugotavljanje dejstev iz leta 2015¹⁷ in poročilo Visokega komisarja Združenih narodov za begunce (HCR) (pri Uradu Visokega komisarja

¹⁴ Prej člen 63, prvi odstavek, točka 1, ES.

¹⁵ V zvezi z Direktivo 2004/83 glej zlasti sodbi z dne 2. marca 2010, Salahadin Abdulla in drugi (C-175/08, C-176/08, C-178/08 in C-179/08, EU:C:2010:105, točki 53 in 54), in z dne 3. marca 2022, Secretary of State for the Home Department (Status begunca osebe brez državljanstva palestinskega rodu) (C-349/20, EU:C:2022:151, točka 40). V zvezi z Direktivo 2005/85 glej zlasti sodbi z dne 28. julija 2011, Samba Diouf (C-69/10, EU:C:2011:524, točka 34), in z dne 31. januarja 2013, D. in A. (C-175/11, EU:C:2013:45, točka 58).

¹⁶ Po mnenju predložitvenega sodišča se je ta ugotovitev IPAT nanašala na dejstvo, da so bile razmere v izvorni državi prosilca razmere vsesplošnega nasilja v okviru notranjega/mednarodnega oboroženega spopada. Glej točko 59 teh sklepni predlogov.

¹⁷ Šlo je za informacije, zbrane med misijo za ugotavljanje dejstev o regiji, iz katere prihaja tožeča stranka, ki je bila opravljena julija 2015.

Združenih narodov za begunce (UNHCR)) iz leta 2017¹⁸. Po navedbah tega sodišča teh elementov strogo gledano ni bilo mogoče šteti za ažurne informacije o državi izvora v okviru te odločbe, izdane 7. februarja 2019.¹⁹ Tako predložitveno sodišče na podlagi člena 4 Direktive 2004/83, kot ga je Sodišče razložilo v sodbi M., meni, da IPAT ni izpolnil svoje dolžnosti sodelovanja, ker ni pridobil ustreznih in ažurnih informacij o izvorni državi prosilca.

47. Tak pristop se mi zdi *a priori* razumen. Vendar je koristno pojasniti nekatere elemente.

48. Opozoriti je treba, da se člen 4 Direktive 2004/83, kot je razvidno iz njegovega naslova, nanaša na „obravnavanje dejstev in okoliščin“ prošnje za mednarodno zaščito. Sodišče meni, da to „obravnavanje“ poteka v dveh različnih fazah. Prva se nanaša na ugotovitev dejanskih okoliščin, ki lahko pomenijo dokazne elemente za utemeljitev prošnje, druga pa na pravno presojo teh elementov, v okviru katere se na podlagi dejstev, pomembnih za obravnavano zadevo, ugotovi, ali so izpolnjeni vsebinski pogoji iz členov 9 in 10 ali 15 Direktive 2004/83 za priznanje mednarodne zaščite.²⁰

49. V tem okviru se postavlja vprašanje, kakšen je konkreten pomen zahteve po sodelovanju s prosilcem v okviru vsake od teh dveh faz.

a) Zahteva po sodelovanju v okviru prve faze obravnavanja v zvezi z ugotovitvijo dejanskih okoliščin

50. Naj na začetku opozorim, da mora v skladu s členom 4(1) Direktive 2004/83, čeprav mora načeloma prosilec predložiti vse elemente, potrebne za utemeljitev prošnje, država članica s prosilcem vseeno sodelovati v fazi določanja upoštevni elementov te prošnje.²¹ Drugače povedano, iz te določbe izhaja, da imajo organi držav članic „pozitivno obveznost“, da pri obravnavanju teh elementov sodelujejo s prosilcem.²²

51. V zvezi s tem iz člena 4(2) Direktive 2004/83 izhaja, da so dokazni elementi, s katerimi je mogoče utemeljiti prošnjo za mednarodno zaščito, izjave prosilca in vsa dokumentacija, s katero razpolaga in ki se nanaša na njegov položaj, med drugim glede njegove starosti, porekla, identitete ali državljanstva(-ev). Ta določba se torej nanaša na vse elemente, ki so upoštevni za utemeljitev prošnje, tako da zadeva informacije in dokumentacijo v zvezi z *dejanskimi okoliščinami prosilčeve preteklosti*, vključno s tistimi, ki se nanašajo na „nekdanj[o(-e)] držav[o(-e)] in kraj[(-e)] stalnega prebivališča“.

52. Opozarjam tudi, da je Sodišče že razjasnilo pomen zahteve po sodelovanju države članice v okviru te prve faze obravnavanja. Pojasnilo je, da če dokazi, ki jih predloži prosilec za mednarodno zaščito, iz katerega koli razloga niso *celoviti, ažurni ali upoštevni*, mora zadevna

¹⁸ Freedom house, *Refworld Freedom in the World 2017 – Pakistan*, UNHCR. Po mnenju tega sodišča to poročilo kaže, da se je teroristično nasilje v Pakistanu znatno zmanjšalo, nanaša pa se le na prvo četrletje 2017.

¹⁹ Glej točko 10 teh sklepnih predlogov.

²⁰ Sodba M. (točka 64) ter sodbi z dne 2. decembra 2014, A in drugi (od C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, točka 55), in z dne 3. marca 2022, Secretary of State for the Home Department (Status begunca osebe brez državljanstva palestinskega rodu) (C-349/20, EU:C:2022:151, točka 63).

²¹ Sodba M. (točka 65).

²² Sklepni predlogi generalne pravobranilke E. Sharpston v združenih zadevah A in drugi (od C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2111, točka 42).

država članica na tej stopnji postopka s prosilcem dejavno sodelovati, da se zberejo vsi dokazi, ki utemeljujejo prošnjo.²³ Navedlo je tudi, da lahko organi države članice do nekaterih vrst dokumentov pogosto lažje dostopajo kot prosilec.²⁴

53. Zato je po mojem mnenju jasno, da v okviru te prve faze obravnavanja, ki se nanaša na ugotovitev dejanskih okoliščin, ki lahko pomenijo dokazne elemente za utemeljitev prošnje, zahteva po sodelovanju iz člena 4 Direktive 2004/83 organu za presojo nalaga obveznost, da pridobi *popolne in ažurne informacije o izvorni državi* prosilca za azil in mednarodno zaščito.

54. Kljub temu se postavlja vprašanje, ali imajo organi zadevne države članice takšno obveznost „sodelovanja“ v okviru druge faze obravnavanja.

b) Ali obstaja zahteva po sodelovanju v okviru druge faze obravnavanja v zvezi s pravno presojo dokazov, na katerih temelji prošnja?

55. Opozarjam, da člen 4(3)(a) Direktive 2004/83 v zvezi s posamičnim obravnavanjem prošenj za mednarodno zaščito določa, da je treba pri takem obravnavanju med drugim upoštevati *vsa ustrezna dejstva, ki se nanašajo na izvorno državo v času odločanja o prošnji*, vključno z zakoni in predpisi izvirne države ter načinom njihovega izvajanja.

56. Ta posamična obravnava prošenj je, kot sem že pojasnil,²⁵ druga faza v okviru „obravnavanja dejstev in okoliščin“ prošnje za azil ali mednarodno zaščito v smislu člena 4 Direktive 2004/83. Ta faza se nanaša na pravno presojo dokazov, predloženih v utemeljitev prošnje, da se ugotovi, ali ti dokazi dejansko izpolnjujejo potrebne pogoje za priznanje statusa begunca ali mednarodne zaščite.²⁶

57. Kot je Sodišče že odločilo, je za preizkus utemeljenosti prošnje odgovoren izključno pristojni nacionalni organ, tako da zahteva po sodelovanju tega organa s prosilcem, kot je določena v členu 4(1), drugi stavek, Direktive 2004/83, v tej fazi postopka ni upoštevna.²⁷ V zvezi s tem opozarjam, da iz člena 4(1) in člena 8(2) Direktive 2005/85 izhaja, da je organ za presojo odgovoren za „ustrezno obravnavanje“ prošenj, na podlagi katerega bo odločil o njih.²⁸ Natančneje, iz člena 8(2)(b) navedene direktive izhaja, da države članice zagotovijo, da se pridobijo *točni in ažurni podatki* o splošnih razmerah v izvornih državah prosilcev za azil,²⁹ in sicer iz različnih virov, kot je UNHCR.³⁰

58. Zato se v celoti strinjam s Komisijo, da iz teh določb izhaja, da mora organ pri presoji v skladu s členom 4(3)(a) Direktive 2004/83 narediti več, kot zgolj izpolniti dolžnost sodelovanja s prosilcem v zvezi z informacijami o razmerah v izvorni državi. Če oseba izpolnjuje pogoje iz Direktive 2004/83, morajo države članice namreč priznati mednarodno zaščito, za katero je bilo

²³ Sodba M. (točka 66). V zvezi s tem glej tudi sklepne predloge generalnega pravobranilca Y. Bota v zadevi M. (C-277/11, EU:C:2012:253, točka 67).

²⁴ Sodba z dne 3. marca 2022, Secretary of State for the Home Department (Status begunca osebe brez državljanstva palestinskega rodu) (C-349/20, EU:C:2022:151, točka 64 in navedena sodna praksa).

²⁵ Glej točko 48 teh sklepnih predlogov.

²⁶ Glej v tem smislu sodbo M. (točka 69).

²⁷ Sodba M. (točka 70).

²⁸ Sodba z dne 25. januarja 2018, F (C-473/16, EU:C:2018:36, točka 40).

²⁹ Sodba M. (točka 67).

³⁰ V zvezi z obveznostjo organa za presojo, da na lastno pobudo zbere in preuči poročila o splošnih razmerah v izvorni državi prosilca, glej Reneman, M., „The Burden and Standard of Proof and Evidentiary Assessment“, *EU Asylum Procedures and the Right to an Effective Remedy*, Hart Publishing, London, 2014, str. 183–248, zlasti str. 204.

zaprošeno, saj njihovi organi v zvezi s tem nimajo diskrecijske pravice.³¹ Ker pa lahko države članice v skladu s členom 28(1) Direktive 2005/85 prošnjo štejejo za neutemeljeno le, če je organ za presojo ugotovil, da prosilec ne izpolnjuje potrebnih pogojev za priznanje statusa begunca v skladu z Direktivo 2004/83, ta organ ne bi mogel zavrniti prošnje, ne da bi jo „ustrezno obravnaval“, torej ne da bi upošteval ažurne informacije o razmerah v izvorni državi.

59. To še toliko bolj velja za pogoj resne škode iz člena 15(c) Direktive 2004/83, ki zajema resno in individualno grožnjo za življenje ali osebnost civilista zaradi samovoljnega nasilja v primeru notranjega ali mednarodnega oboroženega spopada, kot je ta iz postopka v glavni stvari.³² Sodišče je namreč odločilo, da za obstoj tovrstnih groženj ne velja pogoj, da mora prosilec predložiti dokaz, da ga te grožnje posamično zadevajo zaradi elementov, ki so značilni za njegove osebne okoliščine. Po mnenju Sodišča stopnjo samovoljnega nasilja, ki je značilno za potekajoč oboroženi spopad, presojuje pristojni nacionalni organi, ki odločajo o prošnji, ali sodišča države članice, ki se jim predloži odločba o zavrnitvi take prošnje.³³ Poleg tega moram opozoriti, da je treba presojo, ali ugotovljene okoliščine pomenijo tako grožnjo, da je lahko zadevno osebo glede na njene osebne okoliščine utemeljeno strah, da bo dejansko izpostavljena preganjanju, vsekakor opraviti *previdno in skrbno*, saj so od nje odvisne osebna celovitost in svoboščine posameznikov, ki sta vprašanji s področja temeljnih vrednot Unije.³⁴

60. Zato iz navedenega izhaja, da člen 4(3)(a) Direktive 2004/83 organu za presojo nalaga, da v okviru svoje obveznosti *ustreznega obravnavanja* prošnje v smislu člena 8(2)(b) Direktive 2005/85 pridobi *točne in ažurne* informacije o izvorni državi prosilca za azil in mednarodno zaščito. Povedano drugače, ta organ se ne sme omejiti na preučitev delnih ali zastarelih informacij, ki jih je prosilec predložil v utemeljitev prošnje, temveč mora pridobiti ažurne informacije.

2. Ali dolžnost sodelovanja vključuje obveznost organa za presojo, da pridobi forenzično izvedensko mnenje o duševnem zdravju prosilca?

61. Predložitveno sodišče navaja, da je tožeča stranka v postopku v glavni stvari IPO predložila zdravniško poročilo, v katerem je bil poudarjen obstoj duševnih motenj zaradi dejstva, da se je znašla v neposredni bližini eksplozije bombe v terorističnem napadu v izvorni državi.³⁵ To sodišče pojasnjuje, da je IPO pred IPAT trdil, da takšno poročilo ne zadostuje za ugotovitev, ali je prosilčeve duševne motnje povzročila ta eksplozija ali ne. Poleg tega je iz predložitvene odločbe razvidno, da se je IPAT s tem strinjal in menil, da bi bilo forenzično izvedensko mnenje, in sicer „poročilo Spirasi“, dejansko lahko „koristnejše“. ³⁶ Predložitveno sodišče zato ugotavlja, da sta tako IPO kot IPAT menila, da zdravniško poročilo, ki ga je predložila tožeča stranka v postopku v glavni stvari, ni zadostno in da bi bilo koristno pridobiti forenzično izvedensko mnenje.

62. V okviru tega se postavlja vprašanje, ali iz dolžnosti sodelovanja iz člena 4(1) Direktive 2004/83 izhaja, da morajo nacionalni organi pridobiti takšno izvedensko mnenje.

³¹ Glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 29. julija 2019, Torubarov (C-556/17, EU:C:2019:626, točka 50).

³² Glej v zvezi s tem točko 46 in opombo 16 teh sklepnih predlogov. Po mnenju predložitvenega sodišča je glede na preganjanje Paštunov (Patanov) v Pakistanu presenetljivo, da etnična pripadnost tožeče stranke v postopku v glavni stvari ni upoštevana v odločbi IPAT in ni omenjena pri preučitvi informacij o izvorni državi.

³³ Glej v tem smislu sodbo z dne 17. februarja 2009, Elgafaji (C-465/07, EU:C:2009:94, točka 43).

³⁴ Glej sodbo z dne 2. marca 2010, Salahadin Abdulla in drugi (C-175/08, C-176/08, C-178/08 in C-179/08, EU:C:2010:105, točki 89 in 90).

³⁵ Glej točko 7 teh sklepnih predlogov.

³⁶ V zvezi s poročilom Spirasi glej spletni naslov <https://spirasi.ie/what-we-do/medico-legal-report/>.

63. Na prvem mestu, v zvezi s prvo fazo obravnavanja, ki se nanaša na ugotovitev dejanskih okoliščin, opozarjam, da taka zahteva ne izhaja iz besedila navedene določbe. Namen Direktive 2004/83 je namreč določiti minimalne standarde glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav, da so upravičeni do mednarodne zaščite. Če bi zakonodajalec Unije nameraval državam članicam naložiti takšno obveznost, bi jo zagotovo izrecno navedel. Zato morajo imeti nacionalni organi diskrecijsko pravico pri ugotavljanju, ali je *za presojo* v posamičnem primeru, ki jo morajo nacionalni organi opraviti v skladu s členom 4(3) Direktive 2004/83, *potrebno pridobiti forenzično izvedensko mnenje*.³⁷

64. Vendar v nasprotju s trditvami toženih strank, kadar ti organi kot v obravnavani zadevi menijo, da je zadevno forenzično izvedensko mnenje *pomembno ali potrebno* za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito,³⁸ po mojem mnenju iz dolžnosti sodelovanja v smislu člena 4(1) Direktive 2004/83 izhaja, da morajo o tem obvestiti prosilca in z njim sodelovati, da bi pridobili tako izvedensko mnenje.³⁹ Kot sem že opozoril, iz zahteve po sodelovanju nacionalnih organov izhaja, da mora organ za presojo, kadar meni, da so elementi, ki jih je predložil prosilec za mednarodno zaščito, nepopolni, zastareli ali nerelevantni, dejavno sodelovati s prosilcem, da bi zbral vse potrebne elemente⁴⁰ za ugotovitev dejanskih okoliščin, ki lahko pomenijo dokazne elemente, s katerimi se lahko utemelji prošnja.

65. Na drugem mestu, v zvezi z drugo fazo obravnavanja, ki se nanaša na pravno presojo dokaznih elementov, predloženih v utemeljitev prošnje, opozarjam, da iz člena 4(3)(b) in (c) Direktive 2004/83 izhaja, da je treba pri obravnavanju prošnje za mednarodno zaščito v vsakem posameznem primeru upoštevati ustrezne izjave in dokumentacijo, ki jo predloži prosilec, vključno z informacijami o tem, ali je prosilec podvržen ali izpostavljen preganjanju ali resni škodi, ter o individualnem položaju in *osebni okoliščinah prosilca*, za oceno, ali bi na podlagi teh okoliščin dejanja, ki jim je bil prosilec izpostavljen ali bi jim bil lahko izpostavljen, pomenila preganjanje ali resno škodo. Natančneje, Sodišče je že odločilo, da člen 4(3) te direktive ne izključuje uporabe izvedenskih mnenj v postopku obravnavanja dejstev in okoliščin.⁴¹ Tako morajo pristojni organi način presoje izjav in listinskih ali drugih dokazov prilagoditi značilnostim vsake posamezne skupine prošenj za mednarodno zaščito.⁴²

66. V zvezi s tem zahtevo, da se pridobi forenzično izvedensko mnenje o duševnem zdravju prosilca, kadar nacionalni organi menijo, da je to pomembno ali potrebno za oceno dokazov, potrjujeta člen 4(1) in člen 8(2) Direktive 2005/85. V skladu s tema določbama mora organ za presojo „ustrezno obravnavati“ prošnje in na podlagi tega o njih odločiti.⁴³ Organ za presojo namreč ne bo mogel ustrezno obravnavati prošenj v smislu teh določb, če meni, da je za individualno obravnavanje zadevne prošnje pomembno ali potrebno forenzično izvedensko mnenje, vendar tega mnenja ne pridobi.

³⁷ Čeprav se Direktiva 2013/32 v obravnavani zadevi ne uporablja, se mi zdi pomembno navesti, da člen 18(1), prvi pododstavek, te direktive določa, da „[k]adar je organ za presojo mnenja, da je to relevantno za oceno prošnje za mednarodno zaščito v skladu s členom 4 Direktive [2011/95], države članice s privolitvijo prosilca *poskrbijo* za zdravniški pregled prosilca glede znakov, ki bi lahko kazali na preganjanje ali hude poškodbe v preteklosti. Druga možnost je, da države članice določijo, da prosilec sam poskrbi za tak zdravniški pregled.“ (moj poudarek).

³⁸ Glej točke 16, 17 in 61 teh sklepnih predlogov.

³⁹ Glej v tem smislu sodbo M. (točka 66).

⁴⁰ Glej točko 52 teh sklepnih predlogov.

⁴¹ Sodišče je pojasnilo, da morajo biti načini morebitne uporabe takega izvedenskega mnenja v skladu z drugimi upoštevnimi določbami prava Unije, zlasti s temeljnimi pravicami, zagotovljenimi z Listino, kot je pravica do spoštovanja človekovega dostojanstva iz člena 1 te listine. Glej sodbo z dne 25. januarja 2018, F (C-473/16, EU:C:2018:36, točki 34 in 35).

⁴² Glej v tem smislu sodbo z dne 25. januarja 2018, F (C-473/16, EU:C:2018:36, točka 36).

⁴³ Sodba z dne 25. januarja 2018, F (C-473/16, EU:C:2018:36, točka 40).

67. Zato menim, da člen 4(3)(b) in (c) Direktive 2004/83 od organa za presojo zahteva, da v okviru obveznosti *ustreznega obravnavanja* prošnje v smislu člena 8(2) Direktive 2005/85, če meni, da je forenzično izvedensko mnenje o duševnem zdravju prosilca primerno ali potrebno za individualno presojo te prošnje, pridobi tako izvedensko mnenje. Menim, da bi bila drugačna razlaga v nasprotju s ciljem Direktive 2004/83 in bi odvzela pomen tako členu 4(3) te direktive kot členu 8(2) Direktive 2005/85.

3. Posledice, ki jih je treba izpeljati iz kršitev dolžnosti sodelovanja in ustreznega obravnavanja prošnje

68. Preden analiziram posledice, ki jih je treba izpeljati iz kršitev dolžnosti sodelovanja in ustreznega obravnavanja prošnje (podrazdelka (a) in (b)), je treba ugotoviti, ali se s členom 39 Direktive 2005/85 zahteva, kot trdita nemška vlada in Komisija, da mora imeti prvostopenjsko sodišče možnost, da opravi *ex nunc* vsebinski nadzor odločbe o zavrnitvi prošnje za azil ali mednarodno zaščito (podrazdelek (a)). Če je to tako, se postavlja vprašanje, ali je treba IPAT šteti za pravosodni organ v smislu člena 39 Direktive 2005/85 (podrazdelek (b)).

a) Pojem „sodišče“ v smislu člena 39 Direktive 2005/85

69. Naj spomnim, da člen 39(1)(a) Direktive 2005/85 določa, da države članice zagotovijo, da imajo prosilci za azil pravico do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem zoper odločbo, izdano v zvezi z njihovo prošnjo za azil. Vendar v tej določbi ni pojasnjeno, da mora imeti sodišče možnost, da tak nadzor izvede *ex nunc*. Komisija v zvezi s tem v pisnih stališčih navaja, da po njenem mnenju te zahteve izhajajo iz sodne prakse Sodišča.

70. V zvezi s tem opozarjam, da takšna zahteva jasno izhaja iz člena 46 Direktive 2013/32, ki je nadomestil člen 39 Direktive 2005/85 in ki se v tej zadevi ne uporablja. Vseeno se mi zdi koristno navesti, kot je Komisija ugotovila med zakonodajnim postopkom v zvezi s tem členom 46, da je ta določba „v velikem obsegu posledica razvijajoče se zadevne sodne prakse [Sodišča] in Evropskega sodišča za človekove pravice“. ⁴⁴ Preučil bom torej, ali člen 39 Direktive 2005/85, kot ga razlaga Sodišče, vsebuje navedeno zahtevo.

71. Prvič, Sodišče je že navedlo, da je treba značilnosti, ki jih mora imeti pravno sredstvo iz člena 39 Direktive 2005/85, določiti skladno s členom 47 Listine, ki pomeni potrditev načela učinkovitega pravnega varstva in v skladu s katerim ima vsakdo, ki so mu kršene pravice in svoboščine, zagotovljene s pravom Unije, pravico do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem ob spoštovanju pogojev, določenih v navedenem členu. ⁴⁵ Natančneje, odločilo je, da mora imeti nacionalno sodišče, da bi bilo izvajanje navedene pravice učinkovito, možnost, da v okviru *temeljite preučitve* preveri utemeljenost razlogov, na podlagi katerih je pristojni upravni organ ugotovil, da je prošnja za mednarodno zaščito neutemeljena. ⁴⁶ V zvezi s tem moram opozoriti, da mora vsaka odločitev o priznanju statusa begunca ali statusa subsidiarne zaščite temeljiti na posamičnem obravnavanju. ⁴⁷

⁴⁴ Predlog Direktive Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o minimalnih standardih glede postopkov za priznanje ali odvzem mednarodne zaščite v državah članicah (COM(2009) 554 final, str. 9). Glej opombo 51 teh sklepnih predlogov.

⁴⁵ Glej v tem smislu sodbo z dne 17. decembra 2015, Tall (C-239/14, EU:C:2015:824, točka 51 in navedena sodna praksa). V uvodni izjavi 27 Direktive 2005/85 je pojasnjeno, da je v skladu s temeljnim načelom prava Unije, da je zoper odločbe v zvezi s prošnjami za azil in odvzemom statusa begunca na razpolago učinkovito pravno sredstvo pred sodiščem države članice v smislu člena 267 PDEU.

⁴⁶ Glej v tem smislu sodbo z dne 28. julija 2011, Samba Diouf (C-69/10, EU:C:2011:524, točki 56 in 61).

⁴⁷ Sodba z dne 19. marca 2020, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (C-406/18, EU:C:2020:216, točka 29 in navedena sodna praksa). Glej točko 56 teh sklepnih predlogov.

72. Drugič, Sodišče je v okviru presoje Uredbe (EU) št. 604/2013⁴⁸ odločilo, da ničnostna tožba zoper upravno odločbo, v okviru presoje katere sodišče, ki odloča o zadevi, ne sme upoštevati okoliščin, nastalih po sprejetju te odločbe, ne zagotavlja zadostnega sodnega varstva, ki bi zadevni osebi omogočalo uresničevanje pravic, ki jih ima na podlagi te uredbe in člena 47 Listine.⁴⁹

73. Tretjič, dodati je treba, kot je opozoril generalni pravobranilec P. Mengozzi, da je zahteva po „podrobni presoji“, ki ni omejena na spoštovanje veljavnih predpisov, ampak je razširjena tudi na preverjanje in ocenjevanje dejstev, že dolgo časa sestavni del ustaljene sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice.⁵⁰ Po navedbah tega sodišča mora biti taka preučitev podrobna, neodvisna, natančna in popolna ter mora omogočati, da se ovržejo vsi dvomi, čeprav upravičeni, o neutemeljenosti prošnje za mednarodno zaščito, ne glede na obseg pristojnosti organa, zadolženega za preverjanje.⁵¹

74. Ugotoviti je torej treba, da se s členom 39 Direktive 2005/85 ob upoštevanju člena 47 Listine zahteva, da lahko prvostopenjsko sodišče izvede *ex nunc* nadzor odločbe o zavrnitvi prošnje za azil ali mednarodno zaščito.

b) Opredelitev IPAT kot „sodišča“ v smislu člena 39 Direktive 2005/85

75. Predložitveno sodišče v odgovoru na zahtevo Sodišča za pojasnila po eni strani navaja, da IPO na prvi stopnji odloči o priznanju ali zavrnitvi mednarodne zaščite v smislu člena 23 Direktive 2005/85.⁵² Po drugi strani pa pojasnjuje, da IPAT v sporu, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, deluje kot sodni organ, ki izvaja prvostopenjski sodni nadzor in pri katerem je mogoče vložiti pravno sredstvo v zvezi z dejanskimi in pravnimi elementi zoper odločbo, ki jo je prej sprejel organ za presojo (to je IPO), in sicer v smislu člena 39 te direktive.⁵³ Zlasti poudarja, da IPAT odloča *ex nunc* ter da lahko od ministra za pravosodje in enakost zahteva, da opravi poizvedbe in mu zagotovi informacije.⁵⁴

76. Ker mora organ za presojo na podlagi člena 4(3), od (a) do (c), Direktive 2004/83 v povezavi s členom 8(2)(b) Direktive 2005/85 odločbo sprejeti na podlagi „ustreznega obravnavanja“, pri čemer upošteva vsa pomembna dejstva v zvezi z izvorno državo, vključno s forenzičnim izvedenskim mnenjem o prosilčevem duševnem zdravju, če meni, da je to pomembno ali

⁴⁸ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o vzpostavitvi meril in mehanizmov za določitev države članice, odgovorne za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito, ki jo v eni od držav članic vložijo državljani tretje države ali oseba brez državljanstva (UL 2013, L 180, str. 31).

⁴⁹ Glej sodbo z dne 15. aprila 2021, État belge (Elementi, nastali po odločbi o predaji) (C-194/19, EU:C:2021:270, točka 45).

⁵⁰ Glede razlage člena 46(3) Direktive 2013/32 glej sklepne predloge generalnega pravobranilca P. Mengozzija v zadevi Alheto (C-585/16, EU:C:2018:327, točka 69). Glej tudi sodbo z dne 25. julija 2018, Alheto (C-585/16, EU:C:2018:584, točka 113).

⁵¹ V zvezi s členoma 3 in 13 Konvencije o varstvu človekovih pravic in svoboščin, podpisane v Rimu 4. novembra 1950, glej sodbe ESČP z dne 11. julija 2000, Jabari proti Turčiji (CE:ECHR:2000:0711JUD004003598, točka 50); z dne 12. aprila 2005, Chamaiev in drugi proti Gruziji in Rusiji (CE:ECHR:2005:0412JUD003637802, točka 448); z dne 21. januarja 2011, M. S. S. proti Belgiji (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, točki 293 in 388), in z dne 2. oktobra 2012, Singh in drugi proti Belgiji (CE:ECHR:2012:1002JUD003321011, točka 103). Glej v zvezi s tem tudi Reneman, M., „Judicial Review of the Establishment and Qualification of the Facts“, *EU Asylum Procedures and the Right to an Effective Remedy*, Hart Publishing, London, 2014, str. 249–293, zlasti str. 268–270 in 292.

⁵² Predložitveno sodišče je dodalo, da v skladu s členom 47(3) zakona o mednarodni zaščiti iz leta 2015, kadar IPO priporoči priznanje mednarodne zaščite ali IPAT potrdi to priporočilo na podlagi pritožbe, minister za pravosodje in enakost nima diskrecijske pravice, tako da so take odločitve zanj zavezujoče, razen če je mogoče utemeljeno sklepati, da prosilec predstavlja nevarnost za družbo ali varnost države.

⁵³ Predložitveno sodišče pojasnjuje, da so bile z zakonom o mednarodni zaščiti iz leta 2015 ohranjene funkcije, struktura in stvarna pristojnost Refugee Appeals Tribunal (pritožbeno sodišče za begunce), kot jih je Sodišče ugotovilo v sodbi z dne 31. januarja 2013, D. in A. (C-175/11, EU:C:2013:45, točke od 20 do 32 in od 78 do 105).

⁵⁴ V zvezi s tem se predložitveno sodišče sklicuje na člen 44 zakona o mednarodni zaščiti iz leta 2015.

potrebno, posledično menim, da nadzor prvostopenjskega sodišča nad utemeljenostjo obrazložitve tega organa vključuje, kot je Komisija pravilno poudarila v svojih stališčih, preučitev točnih in ažurnih informacij o razmerah v izvorni državi, ki so bile med drugim podlaga za upravno odločbo, ki je predmet nadzora.

77. Podobno mora imeti to sodišče, če meni, da dokazi, ki jih je predložil prosilec, ne zadostujejo za utemeljitev njegove izjave o tem, da mu je bila že povzročena resna škoda, niti za presojo zlasti njegovega duševnega zdravja, možnost odrediti preiskovalne ukrepe, da se prosilcu omogoči predložitev forenzičnega izvedenskega mnenja. To pomeni, da lahko prvostopenjsko sodišče, ki obravnava pravno sredstvo, opravi preizkus *ex nunc*, to je ne na podlagi okoliščin, za katere je organ, ki je sprejel odločbo, vedel ali bi moral vedeti ob njenem sprejetju, temveč na podlagi okoliščin, ki so obstajale v času odločanja sodišča.

78. Zato mora IPAT kot sodišče iz člena 39 Direktive 2005/85 v povezavi s členom 47 Listine pridobiti in preučiti točne in ažurne informacije o razmerah v prosilčevi izvorni državi, vključno s forenzičnim izvedenskim mnenjem, kadar meni, da je to pomembno ali potrebno, ob upoštevanju njegove obveznosti zagotovitve učinkovitega pravnega sredstva zoper odločbo organa za presojo, v tem primeru IPO, ki zavrne priznanje pravice do azila ali mednarodne zaščite.

c) Možnost razveljavitve odločbe o zavrnitvi prošenj

79. Predložitveno sodišče želi izvedeti, ali lahko takšna obveznost sama po sebi povzroči razveljavev odločbe o zavrnitvi prošenj za azil in mednarodno zaščito.

80. Pojasniti moram, da je predložitveno sodišče v odgovoru na zahtevo Sodišča za pojasnila ob sklicevanju na točki 102 in 103 sodbe D. in A. navedlo, da irski sistem za priznanje in odvzem statusa begunca vključuje tudi možnost nadzora nad IPO in IPAT pred njim zaradi napačne uporabe prava pri odločanju o prošnji.⁵⁵ Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe je bil torej vložen v okviru takega sodnega nadzora.

81. Zdi se mi, da to pomeni, da predložitveno sodišče zagotavlja drugostopenjski nadzor. Njegova preučitev je zato omejena na morebitno napačno uporabo prava, kot je v obravnavani zadevi kršitev obveznosti organa za presojo in prvostopenjskega sodišča, da pridobita točne in ažurne informacije o izvorni državi prosilca, vključno s forenzičnim izvedenskim mnenjem, če menita, da je to pomembno ali potrebno.

82. Čeprav lahko kršitev te obveznosti privede do razveljavitve odločbe o zavrnitvi takih prošenj, predložitveno sodišče v odgovoru na zahtevo za pojasnila pojasnjuje, da v primeru ugotovitve napačne uporabe prava zadevo vrne IPAT, da to znova odloči o pritožbi ob upoštevanju dejstev in prava. O obstoju take napake torej presoja predložitveno sodišče.

d) Dokazno breme

83. Ali se lahko od prosilca zahteva, da dokaže, da bi lahko bila odločitev drugačna, če ne bi bila kršena obveznost ustreznega obravnavanja prošnje?

⁵⁵ Sodba z dne 31. januarja 2013 (C-175/11, EU:C:2013:45). Predložitveno sodišče dodaja, da ta sistem predvideva možnost vložitve pravnih sredstev pri Court of Appeal (pritožbeno sodišče, Irska) in Supreme Court (vrhovno sodišče, Irska), če je bilo dano dovoljenje za to.

84. Nemška vlada v svojih pisnih stališčih upravičeno trdi, da če prvostopenjsko sodišče samo opravi celovito preučitev, da bi ugotovilo, ali je prosilec za azil upravičen do mednarodne zaščite na podlagi trenutnih dejanskih okoliščin, strankam v postopku ni treba dokazati, da bi lahko bila odločitev nacionalnega organa za presojo drugačna.

85. V zvezi s tem opozarjam, da čeprav to vprašanje spada na področje procesne avtonomije držav članic, pa to ne spremeni dejstva, da je, kot sem že pojasnil, za učinkovito uveljavljanje pravice do azila ali mednarodne zaščite ter izpolnjevanje zahtev iz člena 47 Listine⁵⁶ in načela nevračanja nujno, da ga *ex nunc* obravnava prvostopenjsko sodišče, kot je navedeno v členu 39 Direktive 2005/85.⁵⁷

86. Zato se mi glede na pomen temeljnih pravic v okviru prošnje za azil in mednarodno zaščito ne zdi primerno, da bi v primeru kršitve obveznosti organa za presojo in prvostopenjskega sodišča, da *ustrezno obravnavata* prošnjo, breme dokazovanja, da bi bila odločitev lahko drugačna, če te kršitve ne bi bilo, nosil prosilec. Nasprotno, v okviru takega obravnavanja je breme takega dokazovanja po mojem mnenju pretirano, saj je ta obveznost naložena temu nacionalnemu organu in temu sodišču, ne pa prosilcu.

C. Posledice neodločitve o prošnjah za azil in mednarodno zaščito v razumnem roku (četrto in peto vprašanje)

87. Predložitveno sodišče želi s četrnim in petim vprašanjem, ki ju je po mojem mnenju treba obravnavati skupaj, v bistvu izvedeti, ali je mogoče več kot triinpolletno obdobje, ki je preteklo med vložitvijo prošnje za azil in odločitvijo IPAT, upravičiti z zakonodajnimi spremembami, do katerih je na Irskem prišlo med tem postopkom, in če ni tako, ali lahko tak rok, ki ga to sodišče šteje za „nerazumen“, sam po sebi upraviči razveljavitev odločbe o zavrnitvi prošenj, obravnavanih v postopku v glavni stvari.

88. Preden odgovorim na ti vprašanji, bom na kratko preučil razlike med rokoma iz členov 23 in 39 Direktive 2005/85 ter njuno naravo.

1. Razlike med rokoma iz členov 23 in 39 Direktive 2005/85 ter njuna narava

89. Uvodoma moram navesti, da je iz strukture in sistematike Direktive 2005/85, zlasti iz razlikovanja med postopki na prvi stopnji, določenimi v poglavju III, in pritožbenimi postopki, določenimi v poglavju V, razvidno, da je treba razlikovati med rokom za odločitev organa za presojo iz člena 23 te direktive in rokom za odločitev prvostopenjskega sodišča iz člena 39 navedene direktive.

90. Prvič, v zvezi z naravo *roka iz člena 23* Direktive 2005/85 moram opozoriti, da odstavek 2, prvi pododstavek, tega člena določa, da države članice zagotovijo, da se takšen postopek zaključi *v najkrajšem možnem času*, ne da bi to vplivalo na ustreznost in celovitost obravnavanja.⁵⁸ Tako je iz te določbe razvidno, da se nanaša izključno na ustrezni rok, v katerem mora organ za presojo odločiti v postopku obravnavanja. Šestmesečni rok je torej okviren in za ta organ v ničemer ni zavezujoč.

⁵⁶ Glej sodbo z dne 8. maja 2014, N. (C-604/12, EU:C:2014:302, točka 41).

⁵⁷ Glej točki 40 in 41 ter od 71 do 74 teh sklepnih predlogov.

⁵⁸ Nasprotno pa je šestmesečni rok iz člena 31(3) Direktive 2013/32, ki se v tej zadevi ne uporablja, zavezujoč za države članice.

91. To po eni strani potrjuje cilj Direktive 2005/85. V zvezi s tem opozarjam, da je Sodišče že imelo priložnost poudariti, da postopki, ki jih določa ta direktiva, določajo minimalne standarde in da imajo države članice v več pogledih diskrecijsko pravico pri izvajanju teh določb ob upoštevanju posebnosti nacionalnega prava.⁵⁹ Natančneje, navedlo je, da je namen zakonodajalca Unije, da dopusti tako diskrecijsko pravico, med drugim razviden iz uvodne izjave 11 in člena 23 Direktive 2005/85, ki se nanašata na postopek obravnavanja.⁶⁰ Kot namreč izhaja iz navedene uvodne izjave, imajo interes za hitro obravnavanje prošelj za azil tako države članice kot prosilci za azil.⁶¹

92. Okvirno naravo tega roka po drugi strani potrjuje tudi člen 23(2), drugi pododstavek, točki (a) in (b), Direktive 2005/85. V tej določbi je navedeno, da če ni mogoče odločiti v šestih mesecih, države članice zagotovijo, da se zadevnega prosilca obvesti o zamudi ali da se ga na njegovo zahtevo obvesti o roku, v katerem lahko pričakuje odločbo v zvezi s svojo prošnjo. V skladu z navedeno določbo takšno obvestilo države članice *ne zavezuje* nasproti prosilcu, da bo izdala odločbo v tem roku.

93. Drugič, v zvezi z naravo *rokov iz člena 39 Direktive 2005/85* opozarjam, da je v odstavku 4 tega člena navedeno, da *lahko* države članice določijo roke, v katerih mora prvostopenjsko sodišče preučiti odločbe organa za presojo.⁶² Iz te določbe je torej jasno razvidno, da ne določa niti okvirnega niti obveznega roka, v katerem mora to sodišče odločiti o pritožbi zoper odločbo organa za presojo.

94. Kljub temu moram navesti, da je bila v obravnavani zadevi odločba IPO o zavrnitvi izdana več kot 16 mesecev po tem, ko je tožeča stranka v postopku v glavni stvari vložila prošnjo za priznanje statusa begunca, medtem ko je bila odločba IPAT o zavrnitvi pritožbe zoper to odločbo izdana dve leti in dva meseca po vložitvi pritožbe. Vendar pa predložitveno sodišče izraža negotovost glede tega, da je prvostopenjsko sodišče odločbo, s katero je potrdilo zavrnitev priznanja mednarodne zaščite tožeči stranki v postopku v glavni stvari, sprejelo *tri leta in sedem mesecev* po vložitvi njene prve prošnje za azil.

95. Čeprav je treba, kot sem že navedel, razlikovati med okvirnim rokom za postopek obravnavanja iz člena 23(2) Direktive 2005/85 in rokom za pritožbeni postopek, ki ga lahko določijo države članice, iz člena 39(4) te direktive ter čeprav se strinjam s Komisijo, da Direktiva 2005/85 ne določa obveznega roka, v katerem bi bilo treba sprejeti končno odločitev, pa se posledično postavlja vprašanje, ali je ta rok, daljši od treh let in pol, razumen rok.

96. Menim, da ni, in sicer iz naslednjih razlogov.

⁵⁹ Glej zlasti sodbi z dne 28. julija 2011, Samba Diouf (C-69/10, EU:C:2011:524, točka 29), in z dne 31. januarja 2013, D. in A. (C-175/11, EU:C:2013:45, točka 63).

⁶⁰ Glej v tem smislu sodbo z dne 31. januarja 2013, D. in A. (C-175/11, EU:C:2013:45, točka 65).

⁶¹ Sodba z dne 31. januarja 2013, D. in A. (C-175/11, EU:C:2013:45, točka 60).

⁶² Člen 39(4) Direktive 2005/85 je enak členu 46(10) Direktive 2013/32, ki se v tej zadevi ne uporablja.

2. Neodločitev v razumnem roku

97. Na prvem mestu je treba ugotoviti, da sicer drži, da pravo Unije ne določa postopkovnih pravil v zvezi z obravnavanjem prošnje za subsidiarno zaščito in da so zato za ureditev teh pravil v skladu z načelom procesne avtonomije še naprej pristojne države članice, pri čemer morajo hkrati zagotoviti spoštovanje temeljnih pravic in polni učinek določb prava Unije o mednarodni zaščiti.⁶³

98. Vendar moram po eni strani opozoriti, da učinkovitost dostopa do statusa mednarodne zaščite po mnenju Sodišča zahteva, da se prošnja obravnava v razumnem roku.⁶⁴ Kot je navedel generalni pravobranilec Y. Bot, je namreč treba prošnje za azil in subsidiarno zaščito „obravnavati skrbno in v razumnem roku, saj hitrost postopka ne prispeva samo k pravni varnosti prosilca, ampak tudi k njegovemu vključevanju“.⁶⁵

99. V zvezi s tem menim, da je treba upoštevati tako trajanje postopka obravnavanja prošenj pred organom za presojo kot tudi trajanje pritožbenega postopka pred prvostopenjskim sodiščem, v tem primeru IPO oziroma IPAT.

100. Po drugi strani moram navesti, da je Sodišče opozorilo, da pravica do dobrega upravljanja iz člena 41 Listine odraža splošno načelo prava Unije. Zahteve, ki izhajajo iz pravice do dobrega upravljanja, zlasti pravica vsakogar, da se njegove zadeve obravnavajo v razumnem roku, se torej uporabljajo v okviru postopka za priznanje statusa begunca ali subsidiarne zaščite, kakršen je postopek v glavni stvari, ki ga vodi pristojni nacionalni organ.⁶⁶

101. To pomeni, da je treba med celotnim trajanjem azilnega postopka ali postopka za priznanje mednarodne zaščite spoštovati pravico do dobrega upravljanja iz člena 41 Listine in učinkovitost pravice do učinkovitega pravnega sredstva. V zvezi s tem opozarjam, da člen 47, drugi odstavek, Listine med drugim določa, da ima „[v]sakdo [...] pravico, da o njegovi zadevi pravično, javno in v razumnem roku odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom predhodno ustanovljeno sodišče“.⁶⁷ Poudariti moram še, da mora država članica, v kateri je prosilec za azil ali mednarodno zaščito, ob upoštevanju osebnih okoliščin prosilca torej zagotoviti, da s postopki obravnavanja, ki so nerazumno dolgi, ne poslabša položaja, v katerem so kršene njegove temeljne pravice.

102. Na drugem mestu, v zvezi z utemeljitvijo takšnega nerazumnega roka opozarjam, da se v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča država članica ne more sklicevati na zakonodajne spremembe, do katerih je prišlo med postopkom v glavni stvari, da bi upravičila neizpolnitev obveznosti odločanja o prošnjah za azil ali mednarodno zaščito v razumnem roku.⁶⁸

103. Na tretjem in zadnjem mestu, v zvezi z vprašanjem, ali lahko neupoštevanje razumnega roka samo po sebi upraviči razveljavitev odločbe o zavrnitvi prošnje za priznanje pravice do azila ali mednarodne zaščite, se strinjam s Komisijo, da kršitev obveznosti odločanja o takih prošnjah

⁶³ Glej sodbo z dne 8. maja 2014, N. (C-604/12, EU:C:2014:302, točka 41).

⁶⁴ Glej v tem smislu sodbo z dne 8. maja 2014, N. (C-604/12, EU:C:2014:302, točka 45).

⁶⁵ Sklepni predlogi generalnega pravobranilca Y. Bota v zadevi M. (C-277/11, EU:C:2012:253, točka 115).

⁶⁶ Glej v tem smislu sodbo z dne 8. maja 2014, N. (C-604/12, EU:C:2014:302, točki 49 in 50). Glej tudi Reneman, M., „Judicial Review of the Establishment and Qualification of the Facts“, *EU Asylum Procedures and the Right to an Effective Remedy*, Hart Publishing, London, 2014, str. 249–293, zlasti str. 288.

⁶⁷ Moj poudarek.

⁶⁸ Glej v tem smislu v zvezi s področjem pravice do azila sodbo z dne 9. julija 2009, Komisija/Španija (C-272/08, neobjavljena, EU:C:2009:442, točka 10 in navedena sodna praksa). Glej tudi sodbo z dne 19. aprila 2012, Komisija/Grčija (C-297/11, neobjavljena, EU:C:2012:228, točka 14).

v razumnem roku ni upošteven razlog za odločanje v okviru pravnega sredstva iz člena 39 Direktive 2005/85, ali je zavrnitev priznanja mednarodne zaščite v skladu s pravili in merili iz Direktive 2004/83.

104. Namen pravnega sredstva iz člena 39 Direktive 2005/85 je namreč odločiti, ali je organ za presojo upravičeno menil, da prosilec ne izpolnjuje pogojev za upravičenost do mednarodne zaščite. V zvezi s tem je treba vprašanje, ali oseba dejansko potrebuje takšno zaščito ali ne, presojati na podlagi meril za priznanje takšne zaščite, kot jih določa Direktiva 2004/83. Dejstvo, da odločitev o nujnosti mednarodne zaščite ni bila sprejeta v razumnem roku, v okviru te presoje ni upoštevno in ne more biti podlaga za odločanje o priznanju zaščite.

105. Kljub temu moram opozoriti, da člen 47, drugi odstavek, Listine podrobno določa, da „[ima] [v]sakdo [...] možnost svetovanja, obrambe in zastopanja“. ⁶⁹ V skladu z ustaljeno sodno prakso je spoštovanje pravice do obrambe temeljno načelo prava Unije. ⁷⁰ Če je v obravnavani zadevi zaradi skupnega trajanja postopka kršena pravica do obrambe prosilca za azil ali mednarodno zaščito, je lahko neupoštevanje razumnega roka zaradi te kršitve samo po sebi utemeljen razlog za razveljavitev odločbe o zavrnitvi navedenih prošelj, kar mora preveriti predložitveno sodišče. ⁷¹

D. Splošna verodostojnost prosilca (sedmo vprašanje)

106. Predložitveno sodišče želi s sedmim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali lažna izjava v prvotni prošnji, ki jo je prosilec ob prvi priložnosti preklical, upravičuje dvom o njegovi verodostojnosti.

107. Opozarjam, da člen 4(1) Direktive 2004/83 določa možnost držav članic, da štejejo, da mora prosilec obvezno utemeljiti prošnjo za mednarodno zaščito, pri čemer po mnenju Sodišča ta obveznost pomeni, da „predloži vse potrebne elemente“. ⁷² V členu 4(2) te direktive so ti elementi opredeljeni kot elementi, ki so med drugim „izjave prosilca in vsa dokumentacija, s katero razpolaga prosilec“. Poleg tega iz člena 4(5) navedene direktive izhaja, da kadar vidiki izjav prosilca niso utemeljeni z dokumentarnimi ali *drugimi* dokazi, ⁷³ teh vidikov ni treba potrditi, če je izpolnjenih pet kumulativnih pogojev, od katerih je eden, da je bila „ugotovljena [...] splošna verodostojnost prosilca“. ⁷⁴

108. Vendar moram navesti, da niti Direktiva 2004/83 niti Direktiva 2005/85 ne določata, kaj je treba razumeti kot „verodostojnost“, in ne navajata elementov, ki jih morajo nacionalni organi in pristojna sodišča upoštevati pri presojanju „splošne verodostojnosti“ prosilca.

109. Po mnenju UNHCR je „[v]erodostojnost [...] dokazana, če prosilec vloži skladno in verjetno prošnjo, ki ni v nasprotju z znanimi splošnimi informacijami in ki ji je zato glede na vse mogoče verjeti“. ⁷⁵ Iz te opredelitve izhaja, da ta merila ustrezajo enemu od kumulativnih pogojev iz

⁶⁹ V skladu s členom 48(2) Listine je vsakemu obdolžencu zagotovljena pravica do obrambe.

⁷⁰ Sodba M. (točka 81 in navedena sodna praksa).

⁷¹ V zvezi z razlago člena 46(3) Direktive 2013/32, ki se v tej zadevi ne uporablja, glej sodbo z dne 29. julija 2019, Torubarov (C-556/17, EU:C:2019:626, točka 59 in navedena sodna praksa), o obveznosti vsake države članice, da svoje nacionalno pravo prilagodi tako, da se po razveljavitvi prvotne odločbe in v primeru vrnitve zadeve temu parasodnemu ali upravnemu organu v kratkem času sprejme nova odločba, ki je v skladu s presojo iz sodbe, s katero je bila prvotna odločba razveljavljena.

⁷² Sodba M. (točka 65).

⁷³ To vključuje ustne, dokumentarne, vizualne, zvočne ali listinske dokaze. Glej poročilo UNHCR, „Beyond Proof, Credibility Assessment in EU Asylum Systems: Full Report“, maj 2013, na voljo na spletni strani: <https://www.refworld.org/docid/519b1fb54.html>.

⁷⁴ Člen 4(5)(e) Direktive 2004/83. Moj poudarek.

⁷⁵ UNHCR, *Note on Burden and Standard of Proof in Refugee Claims*, 16. december 1998, točka 11, na voljo na spletni strani: <https://www.refworld.org/pdfid/3ae6b3338.pdf>.

člena 4(5) Direktive 2004/83, in sicer pogoju, v skladu s katerim je „ugotovljeno [...], da so prosilčeve izjave *skladne in verjetne in ne nasprotujejo* dostopnim specifičnim in *splošnim informacijam*, povezanim s prosilčevim primerom“. ⁷⁶ Zato se mi ta opredelitev ne zdi upoštevna za opredelitev merila „splošne verodostojnosti“ v smislu člena 4(5)(e) navedene direktive. Vendar na podlagi tega sklepam, da mora organ za presojo to merilo presojati v okviru svoje obveznosti, da prošnje za mednarodno zaščito obravnava posamično ter pri tem v skladu s členom 4(3)(c) navedene direktive med drugim upošteva individualni položaj in osebne okoliščine prosilca.

110. V zvezi s tem ugotavljam, da je Sodišče že opozorilo na zahtevo, da morajo pristojni organi v skladu s členom 13(3)(a) Direktive 2005/85 ⁷⁷ in členom 4(3) Direktive 2004/83 opraviti razgovor ob upoštevanju osebnih ali splošnih okoliščin prošnje, vključno z ranljivostjo prosilca, ter to prošnjo obravnavati posamično ob upoštevanju individualnega položaja in osebnih okoliščin posameznega prosilca. ⁷⁸

111. V tem okviru dejstvo, da je prosilec podal lažno izjavo, samo po sebi ne pomeni, da je ta izjava bistvena ali odločilna za rešitev prošnje, če ni dodatnih dejavnikov, ki bi kazali na to, da trditve prosilca niso utemeljene. ⁷⁹ Veliko je namreč lahko razlogov za to, da je prosilec podal lažno izjavo. ⁸⁰ Če je torej eden od dokaznih elementov v nasprotju z izjavami prosilca, mora pristojni uradnik težavo rešiti in prosilcu omogočiti, da pojasni neskladja. ⁸¹

112. V obravnavani zadevi je iz predložitvene odločbe razvidno, da je prošnja tožeče stranke v postopku v glavni stvari sprva temeljila na eni sami lažni izjavi in da je to izjavo ob prvi priložnosti po pojasnilu preklical. Poleg tega ni mogoče izključiti, da so lahko na prvotno izjavo tožeče stranke v postopku v glavni stvari vplivale težave z duševnim zdravjem, za katere se zdi, da jih ima.

113. Zato se strinjam s Komisijo, da ne bi bilo sorazmerno, če bi se na podlagi ene same lažne izjave, ki jo je prosilec ob prvi priložnosti pojasnil in preklical, štelo, da prosilec ni verodostojen.

⁷⁶ Člen 4(5)(c) Direktive 2004/83 (moj poudarek).

⁷⁷ Člen 13 Direktive 2005/85 določa zahteve za osebni razgovor. To vključuje zagotovitev, da osebni razgovor poteka v razmerah, ki prosilcem omogočajo, da razloge za svojo prošnjo celovito predstavijo. Zato morajo države članice zagotoviti, da je oseba, ki vodi razgovor, ustrezno usposobljena in da imajo prosilci dostop do tolmača, ki jim pomaga.

⁷⁸ Sodba z dne 2. decembra 2014, A in drugi (od C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2406, točka 70). Kot je generalna pravobranilka E. Sharpston upravičeno poudarila v svojih sklepnih predlogih v teh združenih zadevah A in drugi (od C-148/13 do C-150/13, EU:C:2014:2111, točka 74), ki so se nanašale na obseg presoje verodostojnosti izjav prosilca za azil v zvezi z njegovo spolno usmerjenostjo in zlasti na omejitve, ki jih za to presojo določajo člen 4 Direktive 2004/83 ter člena 3 in 7 Listine, „[p]ravi prosilci za status begunca pogosto prosijo za azil, ker so prestali hude preizkušnje ali bili izpostavljeni težkim in bolečim položajem. Pogosto je nujno, da se v dvomu pri preverjanju verodostojnosti njihovih navedb in dokumentacije, ki so jo predložili v njihovo podporo, odloči v njihovo korist.“

⁷⁹ Evropski azilni podporni urad, *Pravna analiza: ocena dokazov in verodostojnosti v okviru skupnega evropskega azilnega sistema*, EASO, 2018, str. 79.

⁸⁰ Zlasti prisila, pritiski, nezmožnost samostojnega odločanja, napačni nasveti, strah, obup ali nevednost. Glej v zvezi s tem poročilo UNHCR „Beyond Proof, Credibility Assessment in EU Asylum Systems: Full Report“, *loc. cit.*, str. 213.

⁸¹ Glej v tem smislu, Evropski azilni podporni urad, *Praktični vodnik urada EASO: Ocena dokazov*, Luxembourg, 2016, str. 4.

VII. Predlog

114. Glede na zgornje preudarke Sodišču predlagam, naj High Court (višje sodišče, Irska) odgovori tako:

1. Člen 4(3), od (a) do (c), Direktive Sveta 2004/83/ES z dne 29. aprila 2004 o minimalnih standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da se jim prizna status begunca ali osebe, ki iz drugih razlogov potrebuje mednarodno zaščito, in o vsebini te zaščite v povezavi s členom 8(2)(b) Direktive Sveta 2005/85/ES z dne 1. decembra 2005 o minimalnih standardih glede postopkov za priznanje ali odvzem statusa begunca v državah članicah

je treba razlagati tako, da

od organa za presojo zahteva, da pridobi, prvič, točne in ažurne informacije o izvorni državi prosilca za azil in mednarodno zaščito, in drugič, če obstajajo indici o težavah z duševnim zdravjem, ki bi bile lahko posledica travmatičnega dogodka v tej državi, forenzično izvedensko mnenje o njegovem duševnem zdravju, če meni, da je takšno mnenje pomembno ali potrebno za obravnavanje prošnje.

2. Člen 4(3), od (a) do (c), Direktive 2004/83 v povezavi s členom 8(2)(b) in členom 39 Direktive 2005/85 ter členom 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah

je treba razlagati tako, da

od prvostopenjskega sodišča zahteva, da glede na obveznost zagotovitve učinkovitega pravnega sredstva zoper odločbo organa za presojo pridobi, prvič, točne in ažurne informacije o izvorni državi prosilca za azil in mednarodno zaščito, in drugič, če obstajajo znaki o težavah z duševnim zdravjem, ki bi bile lahko posledica travmatičnega dogodka v tej državi, forenzično izvedensko mnenje o njegovem duševnem zdravju, če meni, da je takšno mnenje pomembno ali potrebno za obravnavanje prošnje.

Glede na pomen temeljnih pravic v okviru obravnavanja prošnje za azil in mednarodno zaščito v primeru kršitve obveznosti organa za presojo in prvostopenjskega sodišča, da ustrezno obravnavata prošnjo, bremena dokazovanja, da bi bili njuni odločitvi lahko drugačni, če take kršitve ne bi bilo, ne sme nositi prosilec.

3. Če je zaradi skupnega trajanja postopka za priznanje statusa begunca in mednarodne zaščite kršena pravica do obrambe prosilca za status begunca in mednarodno zaščito, je lahko neupoštevanje razumnega roka samo po sebi utemeljen razlog za razveljavitev odločbe o zavrnitvi navedenih prošenj, kar mora preveriti predložitveno sodišče.

Država članica se ne more sklicevati na zakonodajne spremembe, do katerih je prišlo med tem postopkom, da bi upravičila neizpolnitev obveznosti odločanja o prošnjah za mednarodno zaščito v razumnem roku.

4. Člen 4(3)(c) in (5)(e) Direktive 2004/83

je treba razlagati tako, da

lažna izjava v prvotni prošnji za priznanje statusa begunca, ki jo je prosilec ob prvi priložnosti po pojasnilu preklical, ne upravičuje dvoma o njegovi splošni verodostojnosti.

ⁱ — Točka 9 tega besedila je bila po njegovi prvi objavi jezikovno spremenjena.